

nemškem, a takoj za njim č. g. dr. Šuc v slovenskem jeziku najavil visokima poročencema! Ljudska veselica je se zaradi slabega vremena odložila do 15. maja t. l. Tako smo v Slov. Gradci obhajali cesarjevičevo poroko!

Od sv. Benedikta v Slov. gor. (Cesarjevičeva poroka — nova slatina. Tudi v našej tihej dolini, kder so prededje l. 853 postavili sv. Benediktu v čast hišo božjo, slavili smo cesarjevičevo poroko. Na predvečer so goreli prav lepi kresi in zraven možnarji gromeli. Dne 10. maja bila je slovesna sv. meša in potem so učenci pri šoli vsadili Rudolfu in Štefaniji v spomin mlado lipo. Drobna mladina podala je se potem sledeč slovenske zastavi k vinogradu šolskega očeta g. Elbelna, kder je bil slavolok s primernim slovenskim napisom. Blagi g. Elbel je pogostil otroke. Pripomagali so č. g. župnik Milošič, učitelji, oča Jagrič in drugi. Bodi izrečena vsem najprisrčnejša zahvala. — Teden poprej je posestnik J. Caf našel v mali stranski dolini na svojem pašniku novo slatino ali kisló vodo, ki pa zaradi preobilnih vulkanskih plinov ni dovolj čista in okusna. Vsakako pa kaže, da naše kraje in razne slatinske vrelce preišče kak strokovnjak! Č.

Iz Lemberga. (Povodenj — strela — škoda — letina.) V soboto 28. maja popoldan proti 5 uri bil je naš trg v velikemu strahu. Trg leži namreč v ozki soteski, v kateri se vije hudourni potok. V kratkem času je vsled strašnega deževja pritekla voda pred duri in naraščajoče vodovjo postalo je tako visoko, da je pri nekterih hišah pri oknih v izbe voda tekla. Bila je cela povodenj. Med tem pa še v gospodarsko poslopje tržana Šepotima strela vdari, in na blisk bilo je vse poslopje v ognji in je gorelo vkljub močnemu dežu in nekim gasilcem. Dol padajočo gorečo slamo, hlodovje in druge reči pa je deroča voda dalje odnesla, ki so neki dalj časa plavajoče gorele. Ljudstvo je kričalo, boječ se še daljšega deževja; toda čez eno dobro uro je dež odjenjal, potem voda odtekla in zdajci se je videlo, da je trava po travnikih poblatena, žito poleženo, novi nasadi zelenjade pa zrovani; sploh je vsem tamošnjim posestnikom ta povodenj v veliko škodo! Ni dolgo časa, da je bilo v obližji že 5 požarov, a nikjer gasilnice. Tržani hajd na noge in pri-skrbimo si tudi mi še eno dobro, zanesljivo brigalnico! Po drugih višjih krajih kaže žito prav obilno žetev. V vinogradih je samo v srednjih gorskih legah pričakovati dobre trgatve, tu najdeš nekteri trs s 15—25 grozdiči. Črešnjev cvet je osmojen. Češplje, hruške, jabolke so obilno cvetele. Daj Bog, da bi toča in druge nesreče naših upov ne vničile. A. Z.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Veselo novico denes na prvem mestu naznanjamo: novo oderuško postavo so cesar podpisali in ko je v državnem zboru bilo

to najavljeno, so naši poslanci z veseljem in roko ploskanjem ovo novico sprejeli. Hvala Bogu pa našim poslancem, zopet je oderub pred sodnikom kazni vreden zločinec. V državnem zboru bila je sprejeta tudi uže potrebna postava zoper zlobne dolžnike, ki radi „ženam hlače prodavajo“ t. j. premoženje ženi ali komu drugemu zapisati dajejo na škodo upnikom. Takšno prepisovanje zamore sedaj vsak upnik kot neveljavno proglasiti dati do 10 let nazaj. G. baron Goedel je kot načelnik železniškega odseka nasvetoval, naj se naše železnice zvežejo z dalmatinskimi. Nemški liberalci so sedaj uže zelo obupani in ponujajo zvezo českim, poljskim in slovenskim poslancem le, da pomagajo ti Taaffeja spodrinoti ali vsaj nemške konservativce potlačiti. Da bi svojo spravedljivost Čehom pokazali, glasovali so nekateri za razdelitev vseučilišča v Pragi v nemški in česki oddelek, vsled tega bil je predlog sprejet z 203 glasi proti 57; štajerski „fortšritlerji“, med njimi dr. Schmiderer in dr. Foregger, so se dosledno kujali. Zagozda je pa vsakako med nemške liberalce vgnana. Gosposka zbornica je zopet pokazala, da so liberalci v njej v manjšini, kedar vsi naši gospodje pridejo in se ministri za dotični predlog resnobno brigajo; tako je bila gruntne štibre svota 37½ milijona sprejeta s 64 glasi proti 15 liberalnih Šmerlingijancev. V delegacije je od štajerskih poslancev izvoljen dr. Heilsberg in dr. Magg, od kranjskih grof Hohenwart, od goriških dr. Tonkli, od koroških Ritter, sploh 21 liberalcev in 19 konservativcev, ker česki nemški liberalci niso hoteli glasovati za nobenega Slovana ali konservativca. — Cesarjevič Rudolf poda se s svojo bolehuo suprugo v Prago dne 8. junija ter ima vsak svečani sprejem izostati. — Iz Šlezije došli so poslaniki českega in poljskega naroda k ministru Taaffeju prosit za enakopravnost svojega jezika v šoli in uradib. Grof Taaffe jim je obečal pomoči. — Vlada skrbi za premembo domovinske postave. — Hrabri fml. Tegetthof je v Gradci umrl. — Na ogerskem bodo nove volitve od 21.—30. junija. Mešniki se hočejo krepko udeležiti ter le tistemu pomagati do zmage, ki bode zoper civilni zakon. Hrvati so jako iznemirjeni, ker še Krajine vedno nimajo in še Reko jim Magyari hočejo popolnem izviti. V Zemunu so vesli zločinca Alanova, ko dojde brzojavno poročilo o cesarskem pomiloščenju. Na Erdeljskem se Rumuni čedalje bolj hudujejo na Magyare. Kristijani v Hercegovini so državni naš zbor poprosili za pomoč zoper mohamedanske grajščake.

Vnanje države. Srbska skupština v Belem gradu je odobrila kupčijsko nagodbo z Avstrijo. — Ruska carica hoče preseliti se v Moskvo, a car želi prijazni Kijev odbrati za stolico celemu carstvu. S kitajskim cesarstvom je se Rusija na mirnem pogodila. Turkomenska zemlja je s carstvom združena. — Bismarka je nekoliko osupnilo, da ruski car vkljub nihilistom krepko in samo-

stojno postopa in uže se čuje, da zviti mož francoskemu Gambetti ponuja zvezo. Gambetta je sedaj res gospodar na Francoskem s pomočjo freimavrerjev in Bismark se ga tem bolje boji. V Berolinu igrajo na borzi strašno. Pri neki „Deutsche Nationalbank“ so ljudje zgubili 8 milijonov, pa nič jih ne izmodri. Proti Avstriji kaže Bismark kisló lice in colnino našim pridelkom povišuje. — Francozi imajo sedaj Tunis in so potrošili okoli 14 milijonov, Italijani imajo pa namesto Tunisa — nove ministre. Jezijo se strašno in stari Garibaldi je Francozom naznanil svoje sovraštvo. Rimski papež so te dni sprejeli veliko nemških romarjev pod vodstvom kneza Löwensteina. — Turški sultan je obečal Gerkom dati dve deželi, toda ob enem daje mesta s kanoni in nasipi orožati, to se reče: Turk ne misli ostati mož beseda, kar je pri njem uže stara navada. — V Irlandiji so zopet več grajščakov ubili. — V Ameriko je se meseca maja iz Evrope izselilo nad 80.000 ljudi Na Ontarijskem jezeru je se ladija „Viktorija“ nagnila na stran, da je od 600 ljudi polovica utonila.

Za poduk in kratek čas.

Poslanci dr. Tonkli, dr. Schmiderer, dr. Vošnjak pa Slovenci.

II. Naučna pravila zahtevajo, da se na naravnej podlagi ljudskih šol mladina dalje razvija v srednjih šolah. Ker so ljudske šole po slovenskih straneh večinoma slovenske, naravno bi bilo, da iz njih prestopajo učenci v slovenske srednje šole. To je naravno, kot je prav naravno, da po nemških pokrajinah učenci iz nemških ljudskih šol prestopajo v nemške srednje šole, ne pa v francoske, poljske ali ruske. Vendar pri nas se ne godi tako. Srednje šole so po vseh od Slovencev naseljenih deželah nemške ali pa italijanske, tako na pr. v Istri. Na Kranjskem, Štajerskem, Koroškem in Primorskem, zlasti na Goriškem in v Trstu, so nemške. Človek se mora čuditi, da učenci prihajajo v srednje šole brez znanja nemškega jezika in vendar se poučujejo skozi in skozi v tem popolnoma neznanem tujem jeziku. Kako se v takih razmerah moreje poučevati, presojuje naj strokovnjaki in šolniki. Deželni zbor Goriški je bil to napako popravil, vsaj nekoliko, ko je 1869 sklenil dotično postavil realki. Določil je namreč, da so vsled naravnih zahtev na nižjej realki vstrični razredi, slovenski učenci se imajo slovenski poučevati, italijanski pa italijansko. Poleg tega naj se tudi nemški jezik kot predmet tako poučuje, da se vstrični razredi na višjej realki zjedinijo ter vsi skup nemški poučujejo. Kaj je storila visoka vlada nasproti temu sklepu! Potrdila ga ni, zavrnila ga je rekoč, da utrakvizem t. j. poučevanje v dveh jezikih, v srednjih šolah škoduje ponku. Deželni zbor je na to hotel v okom priti rečenej

napaki ter je sklenil vso realko ločiti v dva oddelka; v enem se bi imelo vse poučevati italijansko, v drugem pa vse slovenski. A tudi ta sklep ni bil po godu visokej vladi, če prav je bil utrakvizem popolnoma odpravljen. In kam smo dospeli s tem? Da se vspešno sploh ne poučuje. Pozneje so hoteli temu priti v okom ter so ustanovili posebni pripravljavni razred. Vsi učenci, ki hočejo stopiti v srednje šole, morejo vanje stopiti le skozi cedilo pripravljavnih razredov, v katerih se samo nemški poučujejo. Ali je mogoče, da se otroci v jednom letu privadijo nemškemu jeziku toliko, da se v srednjih šolah v vseh predmetih le nemški poučujejo, to gospoda presodite sami.

Kaj je naše stališče? Naše stališče je postava. Ker nam postava ustavno zagotavlja ravnopravnost, zato je le zahtevamo, da se ta postava izvrši. Mi ne zahtevamo nobene predprave, nobenega pripusta, mi zahtevamo le izvrševanja one postave, katero je ustavna stranka sama leta 1867 sklenila, namreč izvrševanja § 19 osnovnih postav. Človek bi mislil, da bode vsaj v srednjih šolah visoka vlada gojila slovenski in oziroma hrvaški jezik v Istri. Ko bi vsaj bilo zapovedano, da se učenci slovenske, oziroma hrvaške krvi, morajo naučiti svoje materinščine. A temu ni tako. Neki prejšnji naučni minister je namreč zapovedal, da je vsakemu slobodno, materinščine se učiti ali ne. Če so se oglasili za njo, zavezani so učiti se je, a le za pol leta. Če se za njo ne oglasé, treba se jim ni učiti slovensščine. Ali se to pravi, gojiti slovensko narodnost? Ravno narobe, to tudi nasprotuje § 19 osnovnih postav. Zato resnobno opominjam visoko vlado, da naj odpravi napako, po kateri leni otroci določujejo, ali se materinščine hočejo učiti ali ne. Vsak dobro vé, da se mladina prerada ne uči in da le naglo pregovori starše, naj jih oprosté nauka v materinščini, češ, preveč so obloženi z drugimi uki in prehudo se morajo ubijati s težavami nemškega poučnega jezika.

Mi Slovenci kot skupni narod prebivamo po skupnih deželah in pokrajinah ter štejejo nad 1.200.000 duš. Tolik narod gotovo živo potrebuje vsaj nekoliko slovenskih srednjih šol, v katerih se bi dalje naobraževal; to zanikati se pač ne bode nikdo drznil. Tudi imamo toliko učeč se mladine, da bi nje število vsakako opravičevalo ustanovljenje nekoliko slovenskih srednjih šol. Tako je n. pr. na ljubljanskej gimnaziji 434 učencev Slovencev, na realki pa 112, na gimnaziji v Novem mestu 154, v Kranji, 30, v Kočevji 7, v Mariboru na gimnaziji 159, na realki pa 17, v Celji 112, v Ptujem 79, v Gradci pa 21 dijakov Slovencev; dalje je v Gorici Slovencev na gimnaziji 162 na realki pa 26, v Trstu na gimnaziji 41, na realkah pa 18, v Paznu pa 6, v koroški srednjih šolah jih je 68, v Varaždinu 26, v Zagrebu pa 9, po takem skup 1450 slovenskih dijakov, ne gledé na one dijake, ki so sicer slovenske krvi, a iz različnih razlogov